

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

3 V. per modum sacrificii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

2. Præterea, Christus ab initio suæ conceptionis meruit, & sibi, & nobis, ut supra dictum est. Sed superfluum est aliquem iterum mereri id quod ante meruerat. Ergo Christus per suam passionem non meruit nostram salutem.

3. Præterea, Radix merendæ est charitas: Sed charitas Christi non fuit magis augmentata in passione, quam ante. Ergo non magis meruit salutem nostram patiēdo, quam ante fecerat.

Sed contra est, quod super illud Philipp. 2. Propter quod & Deus exaltavit illum, &c. dicit August. Humilitas passionis, claritatis est meritum, claritas humilitatis est premium. Sed ipse clarificatus est, non solum in seipso, sed etiam in suis fidelibus: ut ipse dicit Ioan. 17. Ergo videtur, quod ipse meruit salutem suorum fidelium.

Tra. 104. in
Ioann non
procul à fine
tom. 9.

Respondendo dicendum, quod (sicut supra dictum est) Christo data est gratia, non solum sicut singulari personæ, sed in quantum est caput Ecclesiæ: ut scilicet ab ipso redundaret ad membra. Et ideo opera Christi hoc modo se habent tam ad se, quam ad sua membra, sicut se habent opera alterius hominis in gratia constituti ad ipsum. Manifestum est autem, quod quicumque in gratia constituitur, propter iustitiam patitur, ex hoc ipso meretur sibi salutem, secundum illud Matth. 5. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Unde Christus per suam passionem non solum sibi, sed etiam omnibus membris suis meruit salutem.

Ad primum ergo dicendum, quod passio, in quantum huiusmodi, non est meritoria: quia habet principium ab exteriori. Sed secundum quod eam aliquis voluntarie sustinet, sic habet principium ab interiori: & hoc modo est meritoria.

Ad secundum dicendum, quod Christus à principio suæ conceptionis meruit nobis salutem æternam: sed ex parte nostra erant quedam impedimenta, quibus impediabamur consequi effectum præcedentem meritorum. Unde ad removendum illa impedimenta, oportuit Christum pati: ut supra dictum est.

qm. 46 art. 3.

Ad tertium dicendum, quod passio Christi habuit aliquem effectum, quem non habuerunt præcedentia merita: non propter maiorem charitatem, sed propter genus operis, quod erat conveniens tali effectui: ut patet ex rationibus supra inductis de convenientia passionis Christi.

q. 46 art. 3. 5°
alijs.

De hoc arti. videantur dicta in priori tomo, disp. 41. Sect. 1. & sequentibus, cum illis coniungendo, quæ diximus disp. 39. Sect. 2. ubi tractavimus, per quos actus Christus meruerit.

In solut. ad 2. & 3. attingit D. Thomas an Christus meruerit aliquid sua passione, quod prioribus actibus non meruerit, & cur meritum nostræ salutis specialiter tribuatur passioni, cum per reliqua opera vitæ suæ etiam nobis meruerit. Sed de his videntur fuisse dicta, quæ diximus eodem tomo disp. 4. Sect. 4. in objectione.

ARTICVLVS II.

Utrum passio Christi causauerit nostram salutem per modum satisfactionis.

255.
4. eo c. 15. ad
23 & 24. &
op. 100. ca. 18.
col. 6.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod passio Christi non causauerit nostram salutem per modum satisfactionis. Eiusdem enim videtur esse satisfacere, cuius est peccare: sicut patet in alijs penitentia partibus: eiusdem enim est contriti, & confiteri, cuius est peccare. Sed Christus non peccavit: secundum illud 1. Petri 2. Qui peccatum non fecit. Ergo ipse non satisfecit propria passione.

2. Præterea, Nulli satisfecit per maiorem offensam. Sed

A maxima offensa fuit perpetrata in Christi passione, quia gravissime peccaverunt qui eum occiderunt: ut supra dictum est. Ergo videtur quod per passionem Christi non potuerit Deo satisfecisse.

3. Præterea, Satisfactio importat æqualitatem quandam ad culpam, cum sit actus iustitiæ. Sed passio Christi non videtur esse æqualis omnibus peccatis humani generis: quia Christus non est passus, secundum divinitatem, sed secundum carnem: secundum illud 1. Pet. 4. Christo igitur passio in carne: Anima autem in qua est peccatum, prior est quam caro. Non ergo Christus sua passione satisfecit pro peccatis nostris.

Sed contra est, quod in persona eius dicitur Psal. 68. Quæ non rapui, tunc exolvebam. Non autem exolvit qui perfecit non satisfecit. Ergo videtur quod Christus patiēdo, perfecit satisfecit pro peccatis nostris.

Respondendo dicendum, quod ille proprie satisfecit pro offensa, qui exhibet offensam id, quod æque vel magis diligit, quam oderit offensam. Christus autem ex charitate, & obedientia patiēdo, maius Deo aliquid exhibuit, quam exigeret recompensatio totius offensæ humani generis. Primo quidem propter magnitudinem charitatis, ex qua patiebatur. Secundo, propter dignitatem vitæ suæ, quam pro satisfactione ponebat: quæ erat vita Dei, & hominis. Tercio, propter generalitatem passionis, & magnitudinem doloris assumpti: ut supra dictum est. Et ideo passio Christi non solum sufficiens, sed etiam superabundans satisfactio fuit pro peccatis humani generis: secundum illud prima Ioannis secundo. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.

q. 46 art. 6.

Ad primum ergo dicendum, quod caput & membra sunt quasi una persona mystica: & ideo satisfactio Christi ad omnes fideles pertinet, sicut ad sua membra. In quantum etiam duo homines sunt in charitate, unus pro alio satisfacere potest, ut infra patebit. Non autem est similis ratio de confessione, ad quem assumi possunt instrumenta inter quæ computantur etiam amici.

Ad secundum dicendum, quod maior fuit charitas Christi patientis, quam malitia crucifigentium. Et ideo plus potuit Christus satisfacere sua passione, quam crucifixores offendere occidendo: in tantum quod passio Christi sufficiens fuit, & superabundans ad satisfaciendum pro peccatis occidentium ipsum.

Ad tertium dicendum, quod dignitas carnis Christi non est estimanda solum secundum carnis naturam, sed secundum personam assumptam, in quantum scilicet erat caro Dei, ex quo habebat dignitatem infinitam.

Videantur dicta in priori tomo, in tota disp. 4. in sol. ad 1. attingit D. Tho. quæstionem cur unus homo possit satisfacere pro alio: non vero conteri, vel confiteri. Sed hæc res habet proprium locum in materia de satisfactione.

ARTICVLVS III.

Utrum passio Christi operata sit per modum sacrificij.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod passio Christi non sit operata per modum sacrificij. Veritas enim debet respondere figuræ. Sed in sacrificiis veteris legis, quæ erant figure Christi, nunquam in offerebatur caro humana, quinimo hæc sacrificia immunda, & nefanda habebantur: secundum illud Psalm. 105. Effuderunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum, &

266.

Infr. q. 49. ad
4 Cor. & q.
73 art. 4. co.
ad 3. & q.
83. art. 1. co. &
op. 60. ca. 28.

li 3 filia

filiatum suarum, quas sacrificauerunt sculptilibus Cha-
naam. Ergo videtur, quod passio Christi sacrificium dici non
possit.

Lib. 10. col.
paulo à prin
cipio 51

2. Præterea. Augustinus dicit in 10. de Civitate Dei, quod
sacrificium visibile, inuisibile sacrificij sacramentum, id est,
sacrum signum est. Sed passio Christi non est signum, sed ma-
gis signatum per alia signa. Ergo videtur, quod passio Christi
non sit sacrificium.

3. Præterea. Quicumque offert sacrificium, aliquod
sacrum facit, ut ipsum nomen sacrificij demonstrat. Illi
autem qui Christum occiderunt, non fecerunt aliquod
sacrum, sed magnam malitiam perpetraverunt. Ergo
passio Christi magis fuit maleficium, quam sacri-
fium.

Sed contra est, quod Apostolus dicit Ephes. 5. Tradidit se-
metipsum pro nobis, oblationem, & hostiam Deo in odorem
suavitatis.

Lib. 10. c. 6 in
prin. 10. g.

Respondendo dicendum, quod sacrificium proprie dicitur ali-
quid factum in honorem proprie Deo debitum ad eum pla-
candum. Et inde est quod Augustinus dicit in 10. de Civitate
Dei. Verum sacrificium est omne opus quod agitur, ut sancta
societas in hancam Deo, relatum scilicet ad illum finem bo-
ni, quo veraciter beati esse possumus. Christus autem (ut ibi-
dem subditur) seipsum obtulit in passione pro nobis, & hoc
ipsum opus quod voluntarie passionem sustinuit. Deo ma-
ximè acceptum fuit, ut pote ex charitate maxime proveni-
ens. Vnde manifestum est, quod passio Christi fuerit verum
sacrificium. Et sicut ipse postea subdit in eodem libr. Huius
veri sacrificij, multiplicia variaque signa erant sacrificia prae-
sanctorum: cum hoc vnum per multa figuraretur, tamquam
verba multas res una diceretur, ut sine fastidio multum com-
mendare ur. Et cum quatuor considerentur in omni sacri-
ficio (ut Augustinus dicit in 4. de Trim.) scilicet cui offeratur, à
quo offeratur, quid offeratur, pro quibus offeratur, idem ipse
vnius verusque mediator per sacrificium pacis reconcilians nos
Deo, vnum cum illo maneret, cui offerebat, vnum in se face-
ret, pro quibus offerebat, vnum ipse esset, qui offerebat, & quod
offerebat.

Lib. 4. ar. 14.
non longe à
fin. tom. 3.

Ad primum ergo dicendum, quod licet veritas respondeat
figure, quantum ad aliquid: non tamen quantum ad
omnia: quia oportet, quod veritas figuram excedat. Et id-
ed convenienter figura huius sacrificij, quo caro Christi offer-
tur pro nobis, fuit caro non hominum, sed aliorum anima-
lium significantium carnem Christi, quae est perfectissi-
mum sacrificium. Primo quidem, quia ex eo quod est hu-
mana natura caro, congrue pro hominibus offertur, & ab
eis sumitur sub sacramento. Secundo, quia ex eo quod erat
passibilis, & mortalis, apta erat immolationi. Tercio, quia
per hoc, quod erat sine peccato, efficax erat ad emundanda
peccata. Quarto, quia ex eo, quod erat caro ipsius offeren-
tis, erat Deo accepta propter ineffabilem charitatem, suam
carnem offerentis. Vnde Augustinus dicit in 4. de Trid.
Quid tam congruenter ab hominibus sumeretur, quod pro
eis offerretur, quam humana caro? & quid tam aptum
huius immolationi, quam caro mortalis? & quid tam
mundum pro mundandis vitiis mortalium, quam sine
contagione carnalis concupiscentia caro, nata in vitro, &
ex vitro virginali? & quid tam grate offerri, & suscipi pos-
set, quam caro sacrificij nostri, corpus effectum sacerdotis
nostri?

Loco citato
in art.

Ad secundum dicendum, quod Augustinus ibi loquitur de sa-
crificij visibilibus figuratibus. Et etiam ipsa passio Christi, li-
cet sit aliquid signatum per alia sacrificia figuratibus, est tamen
signum alicuius rei observanda à nobis: secundum illud 1. Pet.
4. Christo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione ar-
mamini: quia qui passus est in carne, desit à peccatis, ut iam
non hominum desideris, sed voluntate Dei, quod reliquum est
in carne vivat temporis.

Ad tertium dicendum, quod passio Christi ex parte oc-
cidentium ipsum, fuit maleficium: sed ex parte ipsius ex
charitate patientis, fuit sacrificium. Vnde hoc sacrificium in
ipse Christus obtulisse dicitur: non autem illi, qui eum occi-
derunt.

COMMENTARIUS.

Materiam huius arti. tractavi etiam in superiori
tomo disput. 46. Sect. 1. Cum enim de sacerdo-
tio Christi sermo esset, operæ pretium fuit explicare
proprium illud sacrificium, quoniam est potissimum
actus sacerdotij, & potestas per actus explicanda est.
Hic igitur solum circa D. Thom. rationem occurrit
difficultas. Probat enim Christi passionem fuisse sa-
crificium, quia fuit aliquid factum in honorem pro-
prie Deo debitum ad eum placandum. Quæ ratio
(si solida est) probat circumcissionem Christi fuisse
sacrificium, & ieiunium, orationem, & similia. Nam
in hæc omnia convenit illa ratio sacrificij, quam Di-
uus Thomas ex Augustino sumpsit. Vnde non vide-
tur D. Thom. probare, & consequenter, nec docere
passionem Christi esse proprie, & in rigore sacri-
ficio: sed solum ea lata, & communi significatio-
ne, qua omne opus bonum factum in cultum Dei,
ad eumque placandum, dicitur sacrificium. Et au-
getur difficultas, nam sacrificium proprie dictum
debet esse signum sensibile publica autoritate ad
significandum aliquid sacrum, & spirituale imposi-
tum, & permanenti lege statutum, quæ omnia non
videntur convenire Christi passioni, & morti. Hæc
verò difficultas postulabat ad perfectam sui deci-
sionem, integrum tractatum de natura sacrificij:
Quia vero iam dudum ab initio statuiamus, ne pere-
grinas quaestiones aliunde quasi diuulsas adduce-
remus, & quoniam in sequenti tomo materiam de
sacrificio integrè disputamus, ideo ad dubitatio-
nem positam hoc loco dicendum est, Diuum Thomam
breuiter, accedens sacrificij notionem hoc loco
posuisse. Nam (ut argumentum conuincit) in ea
amplitudine multa continentur, quæ proprie sacri-
ficia non sunt, atque idcirco addendum est, de ra-
tione sacrificij esse, ut sit oblatio exterior & sacra,
ordinata ad colendum, vel placandum Deum pu-
blico, & solenni ritu. Agitur enim hic præcipue de
sacrificio propitiatorio, quod est actus sacerdotis
proprie dicti, qui (ut Paulus ait ad Hebræos. 5.) ex
hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in
ipsi, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro pecca-
tis. Quam rationem sacrificij etiam in superiori
tomo sufficienter explicatam reliquimus, & ex ea
optimè concluditur, Christi passionem & mortem
fuisse verum ac proprium sacrificium, quia per eam
Christus se obtulit oblationem, & hostiam Deo in odo-
rem suavitatis, ad Ephesios 5. ad Hebræos 5. & se-
quentibus. Fuit etiam illa oblatio à Deo ordinata, &
instituta, tamquam supremus cultus illi offerendus
pro toto genere humano in satisfactionem, & re-
conciliationem eius, & ad hunc cultum offerendum,
Christum summum Sacerdotem ordinavit, ut præ-
dicto loco latius explicatum est. Ad argumentum
ergo respondetur non esse eandem rationem de al-
ijs actionibus, vel operibus Christi. Tum quia alia
non sunt ita ordinata ad placandum Deum, & con-
summandam redemptionem, sicut passio, & mors:
tum etiam quia de ratione sacrificij est, ut victima a-
liquo modo conficiatur, & immutetur in honorem
Dei, quod factum est per passionem: non verò per
alias actiones. Sicut verò qui dicant, totà Christi vitā
fuisse veluti vnicū sacrificium, quod in morte con-
summatū est. Quod pie dictū est, non tamē in rigo-
re, secundū propriam rationē sacrificij. Quin potius
neq; tota passio videtur proprie, & intrinsecè perti-
nere ad rationem sacrificij; sed solū id, quod Chri-
stus in

Dubium.

D. Thom.
Augustin.

Responsio.

Hebr. 5.
Passio Christi
quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro pecca-
tis. Quam rationem sacrificij etiam in superiori
tomo sufficienter explicatam reliquimus, & ex ea
optimè concluditur, Christi passionem & mortem
fuisse verum ac proprium sacrificium, quia per eam
Christus se obtulit oblationem, & hostiam Deo in odo-
rem suavitatis, ad Ephesios 5. ad Hebræos 5. & se-
quentibus. Fuit etiam illa oblatio à Deo ordinata, &
instituta, tamquam supremus cultus illi offerendus
pro toto genere humano in satisfactionem, & re-
conciliationem eius, & ad hunc cultum offerendum,
Christum summum Sacerdotem ordinavit, ut præ-
dicto loco latius explicatum est. Ad argumentum
ergo respondetur non esse eandem rationem de al-
ijs actionibus, vel operibus Christi. Tum quia alia
non sunt ita ordinata ad placandum Deum, & con-
summandam redemptionem, sicut passio, & mors:
tum etiam quia de ratione sacrificij est, ut victima a-
liquo modo conficiatur, & immutetur in honorem
Dei, quod factum est per passionem: non verò per
alias actiones. Sicut verò qui dicant, totà Christi vitā
fuisse veluti vnicū sacrificium, quod in morte con-
summatū est. Quod pie dictū est, non tamē in rigo-
re, secundū propriam rationē sacrificij. Quin potius
neq; tota passio videtur proprie, & intrinsecè perti-
nere ad rationem sacrificij; sed solū id, quod Chri-
stus in

Ephes. 5.
Hebr. 5.

stus in cruce passus est. Ibi enim accepit vulnera le-
thalia, & ad illius mortem proxime ordinata. Et id-
eo dicitur à Patribus hoc sacrificium oblatum in al-
tari crucis, ut videret licet in Leone Papa epist. 74. ad
Episcopos Palestinæ. Et multi eo modo exponunt
verba Pauli ad Heb. 13. *Habemus altare, de quo edere non
habent potestatem, qui tabernaculo deseruiunt.* Et colligi
etiam potest ex Paulo ibidem dicente: *Quorum ani-
malium inferitur sanguis pro peccato, horum corpora cre-
mantur extra castra, ita & Iesus, ut sanctificaret per suum
sanguinem populum, extra portam passus est:* indicans in
mysterio crucis, quod extra portam peractum est,
oblatum fuisse hoc sacrificium. Ideo etiam Christus
portans crucem dicitur fuisse significatus in Isaac
portante ligna ad sacrificium. Igitur reliqua, quæ an-
tecesserunt, fuerunt quasi via, & applicatio victimæ
ad sacrificium non sine magno mysterio, & diuina
ordinatione velut ritui mystico extra portam in al-
tari crucis, manibus extensis, solenni die Paschæ
consummatum est.

Ad aliam difficultatem, quod sacrificium oportet
esse signum sensibile. Respondetur, duplicem signi-
ficationem posse in sacrificio excogitari, aliam mo-
ralem, de qua dixit Augustinus lib. 10. de ciuitate c. 5.
Sacrificium visibile inuisibilis sacrificij signum esse: aliam
mythicam, de qua dixit August. lib. 1. contra aduers.
legis, & Proph. capit. 18. *Vnum verum, & singulare sacri-
ficium Christi multis esse antea sacrificiorum significatum
figuris.* Prior significatio est essentialis omni sacri-
ficio, quia sine illa esse non potest verus cultus patriæ,
quod est de essentia sacrificij: & hæc significatio in
Christi sacrificio inuenta est. Significabat enim in-
terdum sacrificium, quo Christus vitam suam offe-
rebat ad placandam Deum, significabat etiam de-
structionem peccati, & ipsius mortis mortem, quam
sacrificium illud operatum erat. Posterior autem
significatio non est de essentia sacrificij, sed inuenta
est in omnibus sacrificijs veris, & à Deo, vel ex sin-
gulari eius inspiratione institutis, vel in expectatione,
vel in commemorationem sacrificij Christi.
At vero in sacrificio Christi, quod fuit prototypus
cæterorum sacrificiorum, non oportuit significatio-
nem illam inueniri, sed potius ipsum per cætera sa-
crificia significari.

Et ex his ad alteram partem (scilicet quod oport-
tebat sacrificium lege stabiliri) responderetur, illud ef-
se verum de sacrificio (vt ita dicam) legali, quod cum
lege durat, non vero de sacrificio, quod est supra om-
nem legem communiter hominibus impositam,
quale fuit sacrificium Christi, quod causa vniuersa-
lis, & exemplar sacrificiorum omnium, finisque le-
gis veteris, ac principium, & fundamentum nouæ,
fuit.

ARTICVLVS IV.

*Virum passio Christi operata sit nostram salutem per
modum redemptionis.*

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod
passio Christi non sit operata nostram sa-
lutem per modum redemptionis. Nullus en-
nim emit, vel redemit quod suum esse non
desit. Sed homines nunquam desierunt ef-
se Dei: secundum illud Psal. 23. *Domini est terra, & plenitudo
eius, orbis terrarum, & vniuersi qui habitant in eo.* Ergo vi-
detur, quod Christus redemit nos sua passione.

2. Præterea. Sicut Augustinus dicit 13. de Trinitate Dia-
bolus à Christo iustitia superandus fuit. Sed hoc exigit ius-
titia, vt ille qui inuasit dolose rem alienam, debeat priua-
rica, quia fraus, & dolus nemini debet patrocinari, vt et-
iam iura humana dicunt. Cum ergo diabolus creaturam

A Dei, scilicet hominem, dolose deceperit, & sibi subiunguerit,
videtur, quod non debuerit homo per modum redemptionis
ab eius eripi potestate.

3. Præterea. Quicumque emit, aut redemit aliquid, pre-
tium soluit ei, qui possidebat. Sed Christus non soluit sangui-
nem suum (qui dicitur esse pretium redemptionis nostræ) dia-
bolo, qui nos captiuos tenebat. Non ergo Christus sua passione
nos redemit.

Sed contra est, quod dicitur 1. Pet. 1. *Non corruptibilibus
auro, vel argento redempti estis de vana vestra conuersatione
paterna traditionis, sed pretioso sanguine, quasi agni imma-
culati, & incontaminati Christi.* Et Galat. 3. dicitur. *Chri-
stus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledi-
ctum.* Dicitur autem pro nobis factus maledictum, in quan-
tum pro nobis passus est in ligno vt supra dictum est. Ergo per
passionem suam nos redemit.

Respondeo dicendum, quod per peccatum dupliciter ho-
mo obligatus erat. Primo quidem seruitute peccati, quo-
niam qui facit peccatum, seruus est peccati: vt dicitur Ioannis
octauo, & prima Petri secundo. A quo quis superatus est, hu-
ius & seruus est. Quia igitur diabolus hominem superauerat, in-
ducendo eum ad peccatum, homo seruus erat diaboli additus
erat. Secundo: quantum ad reatum pœnæ, quo homo erat
obligatus secundum Dei iustitiam. Et hoc etiam est serui-
tus quadam, ad seruitutem enim pertinet, quod aliquis pa-
tiatur quod non vult: cum liberi hominis sit vti seipso, vt
vult. Quia igitur passio Christi fuit sufficiens, & super-
abundans satisfactio pro peccato, & reatu pœnæ generis hu-
mani: eius passio fuit quasi quoddam pretium, per quod libe-
rati sumus ab vtriusque obligatione. Nam ipsa satisfactio qua
quis satisfacit, siue pro se siue pro alio, pretium quoddam di-
citur, quo seipsum, vel alium redimit à peccato, & à pœnâ:
secundum illud Danielis quarto. *Peccata tua elemosynis re-
dime:* Christus autem satisfecit non quidem pecuniam dando,
aut aliquid huiusmodi: sed dando id quod fuit maximum,
seipsum scilicet pro nobis. Et ideo passio Christi dicitur esse no-
stra redemptio.

Ad primum ergo dicen-
dam, quod homo dicitur esse Dei
dupliciter. Vno modo in quantum subiegitur potestati eius.
Et hoc modo nunquam homo desit Dei esse: secundum illud
Danielis quarto. *Domine super excelsis in regno hominum, &
cuicumque volueris, dabis illud.* Alio modo per vnionem cha-
ritatis ad eum: secundum quod dicitur Romanorum octauo. *Si
quis Spiritum Christi non habet, hic non est eius.* Primo ergo
modo nunquam homo desit esse Dei: secundo vero modo de-
sit esse Dei per peccatum. Et ideo in quantum fuit à peccato
liberatus Christo passo satisfaciente, dicitur per passionem
Christi esse redemptus.

Ad secundum dicendum, quod homo peccando obligatus
erat, & Deo, & diabolo: quantum enim ad culpam, Deum
offendit, & diabolo se subdidit, ei consentiens. Vnde ra-
tione culpa non erat factus seruus Dei: sed potius à Dei ser-
uitute recedens, diaboli seruutem incurrerat, Deo iuste
hoc permittente propter offensam in se commissam. Sed quan-
tum ad pœnam, principaliter homo erat Deo obligatus sicut
E summo iudici: diabolo autem tanquam tortori: secundum il-
lud Matthæi quinto. *Neforte tradas te aduersariis tuis iu-
dici.* & iudex tradat te ministro, id est, Angelo pœnarum cru-
deli: vt Chrysostomus dicit. Quamuis igitur diabolus inius-
te, quantum in ipso erat, hominem sua fraude deceptum,
sub seruitute teneret, & quantum ad culpam, & quantum per imper-
f. ad pœnam: iustum tamen erat hoc hominem pati, Deo per-
mittente quantum ad culpam, & ordinante, quantum ad
pœnam. Et ideo per respectum ad Deum iustitia exigebat,
quod homo redimeretur, non autem per respectum ad diabo-
lum.

Ad tertium dicendum, quod quia redemptio require-
batur

q. 46 art. 4.
ad 3. arg.

Heb. 13.

Gen. 22.

August.
Quantum si
significatio sit
de ratione
proprij sa-
crificij.

267.
Insgu. 49.
art. 2. & 3.
d. 19. ar. 2. &
3. d. 10. art. 4.
& op. 60. c. 8.
col. 8.

13. de Tri. c.
13. in princ.
10m 3.

Hom. 11. in
Matth. in 9.
non longe à
fin. tom. 2.